

Mai no és tard per protagonitzar una novel·la

La tercera edat és un bon moment per reflexionar, passar comptes amb el passat i buscar segones oportunitats. S'hi encaren les últimes novel·les de Maria Barbal, Elizabeth Strout, Delphine de Vigan, Pepa Aguar, Dan Mooney i Richard Osman

a

llegim

46-47

- Entrevista a Jaime Hernandez, referent del còmic 'indie' americà
- Miquel Martí i Pol, reeditat a Edicions 62

48-49

- El primer llibre de contes d'Anna Gas
- 'Guàrdia', de Nikos Kavadias, una novel·la molt recomanable

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

El suec Jonas Jonasson va aconseguir la proesa de convertir-se en un *bestseller* mundial –i ser número u per Sant Jordi– amb una novel·la protagonitzada per un home que fugí de la residència geriàtrica on viu perquè no vol ser-hi present durant la festa d'aniversari en què se celebrarà el seu centenari. De *L'avi de 100 anys que es va escapar per la finestra* (La Campana / Salamandra, 2012) se n'han venut més de deu milions d'exemplars en més de 40 llengües, i fins i tot ha estat adaptada al cinema. Entre els mèrits de Jonasson no hi havia, segurament, el de voler escriure alta literatura, però sí que va saber tematitzar una franja d'edat poc habitual en la novel·la contemporània, la de l'extrema vellesa.

En una societat on l'esperança de vida ha crescut i l'activitat intel·lectual es pot allargar fins a edats fins fa poc impensables –Teresa Juvé acaba de publicar *El degollador de Vallvidrera* amb 100 anys– no ha d'estranyar que la vellesa tingui un paper cada cop més rellevant en la ficció.

Aprofitar el moment

La reinvençió dels personatges de Maria Barbal i Elizabeth Strout. Dues novel·les que parlen obertament del trànsit cap a la tercera edat

són *Tàndem*, de Maria Barbal (Columna, 2021) i *Llum de febrer*, d'Elizabeth Strout (Edicions de 1984 / Duomo, 2021). A la primera, els dos protagonistes s'han jubilat fa poc i coincideixen a les classes de ioga que fan en un centre cívic. Enamorar-se els obliga a replantejar-se la vida. "Quan arribes a una determinada edat, si no aprofites el moment has perdut la partida", opina l'escriptora. Al llibre, l'Armand és viudo de fa poc, però l'Elena encara està casada i viu amb el marit. "En el matrimoni d'ella fa anys que no es prenen decisions –continua l'autora–. Comparteixen el mateix pis però ja no tenen interessos comuns, no fan res junts, no s'entenen. Potser no s'estimen". *Tàndem* és una novel·la sobre la reinvençió i les segones oportunitats. També sobre la necessitat de continuar preguntant-nos per la felicitat. "L'error és creure que la trobaràs a fora: la felicitat és a dins d'un mateix", opina Barbal.

També Elizabeth Strout dedica una mirada empàtica, però gens edulcorada, a la tercera edat al seu últim llibre, *Llum de*

febrer. Dos anys després de la mort del marit, Olive Kitteridge –protagonista del llibre homònim amb què va guanyar el premi Pulitzer– es decideix a començar una relació amb en Jack Kennison, que també ha perdut la dona recentment. Plegats emprenen el camí d'envellir i de plantar cara als fantasmes que encara els preocupen, com ara les deteriorades relacions amb els fills respectius. "La varietat de matisos en les relacions entre pares i fills és sorprenent, encara ara hi trobo novetats", explica l'escriptora.

Nascuda el 1956, Elizabeth Strout s'interessa per una àmplia gamma de personatges, i dona una especial importància als que acumulen una experiència vital notable, o als que comencen a presentar símptomes evidents de decadència: la demència del senyor Ringrose conviu amb les visites a les residències geriàtriques del poble fictici de Crosby, on el lector quedarà impactat per la mort d'alguna de les residents. "La gent gran sempre m'ha atret –admet–. A casa hi vam tenir una tia àvia durant anys, potser em ve d'aquí aquesta fascinació. A

UN INSTANT DE LA PEL·LÍCULA 'EL SENTIT D'UN FINAL', BASADA EN UNA NOVEL·LA DE JULIAN BARNES. CBS FILMS

molta gent li passa que quan envella es torna invisible als ulls dels altres. No és el cas de l'Olive, almenys tal com es percep a ella mateixa: no deixa de créixer personalment ni d'aprendre fins al final de la vida".

Passar comptes

Les ombres de Bernard MacLaverty i Julian Barnes

Què passa, però, quan els personatges són encara presoners d'un matrimoni que agonitza? El resultat és *Vacances d'hivern*, de Bernard MacLaverty (*L'Altra / Asteroide*, 2019). L'escriptor irlandès s'endinsa en les vacances a Amsterdam d'una parella jubilada. Rere la quotidianitat avorrida de la Stella i en Gerry s'hi amaguen dues ombres que els persegueixen i esclataran durant el partentesi neerlandès: un accident relacionat amb el conflicte nord-irlandès i l'alcoholisme de l'home. "No és una història sobre una parella de vells –admet el novel·lista–. Hi parlo de com dos joves s'han fet grans i han deixat de compartir les mateixes idees".

Llegint *Vacances d'hivern* ressonen ecos d'una de les grans novel·les dels últims anys sobre passar comptes amb un mateix. A *El sentit d'un final* (Angle / Anagrama, 2012), Julian Barnes presentava la història d'un home que, poc després de jubilar-se, torna a mirar enrere, fins als

anys d'estudiant de filosofia, quan un amic seu es va suïcidar. "Creiem que sabem quins són els nostres fracassos, èxits i errors –deia Barnes quan va presentar la novel·la a Barcelona–. Però de vegades no comprenem les conseqüències dels nostres actes ni l'abast de la nostra responsabilitat fins molt després, quan ja no hi ha res a fer". La situació present li permetrà reconstruir una vella història d'amor i adonar-se que el seu desenllaç no tenia res a veure amb el record que en conservava.

El principi del final

Soledat, pèrdua i agraïment: Delphine de Vigan i Pepa Aguar

La vellesa avançada no queda sempre ben parada, en la ficció. Delphine de Vigan explora, a *Les gràtituds* (Edicions 62 / Anagrama, 2021) els últims dies d'una correctora, la Michka, que pateix una afàsia que li fa cada vegada més difícil escriure, llegir i parlar. "Els temes que creuen la novel·la són aspres: hi ha la soledat, la pèrdua que suposa envellir o estar tancat a casa", recorda l'autora. Tanmateix, el personatge de la novel·la està decidit a donar les gràcies a tot hom que l'ha ajudat, començant per la Marie, la veïna a qui va fer de mare postissa. "Aquella nena a qui ella va cuidar i que avui és una dona embarassada que dubta si sabrà ser bona mare, és qui li torna l'afecte rebut

cuidant-la i estimant-la –diu–. No la tracta amb diminutius, la respecta en la seva vellesa. I, sobretot, vol ser a temps de dir-li: «Gràcies per tot. Sense tu no sé què hauria fet»".

Pepa Aguar, guanyadora de l'últim premi Joanot Martorell amb *El que em queda de tu* (Edicions 62), explica la demència d'una mare a través de la mirada de la filla. "És la història d'una pèrdua, d'una mare que no és morta però ja no hi és, d'una dona que havia estat plena d'energia i alegria i que es menjava el món", recorda. L'autora valenciana, de 56 anys, ha construït la seva primera novel·la a través de l'experiència autobiogràfica. "No volia que la meua mare fes pena, la volia il·luminar: explicar tot el que havia viscut i tot el que m'havia deixat –afegeix–. El llibre és un cant a l'esperança de tot el que ens queda quan una persona que és el nostre referent se'n va".

Humor i tendresa

La residència, escenari literari de Dan Mooney i Richard Osman

No només la maduresa personal inspira històries amb personatges d'edat avançada. Dan Mooney, irlandès de 36 anys, combina la feina de controlador aeri amb l'escriptura. La seva segona novel·la, *L'insòlit final del senyor Monroe* (Univers, 2020), s'aproxima a un home que, poc després de perdre la dona a la

residència geriàtrica on vivien, pren la decisió de suïcidar-se. Un company, en Frank, li proposa que acabi amb la seva vida d'una manera única i espectacular, amb la intenció d'endarrerir l'acte, o fins i tot treure-li del cap al protagonista. "Aquest home que mai havia tingut una xarxa d'amics la troba dins de la residència –explica Mooney–. Curiosament, dels dos amics, en Frank és el que ha tingut una vida més difícil a causa de la seva homosexualitat. Quan el senyor Monroe en té notícia li pregunta: «Però quan estàs amb mi no ets gai, oi?»".

Buscant sorprendre el gran públic, el presentador i humorista britànic Richard Osman s'acaba d'estrenar com a novel·lista amb *El club del crim dels dijous* (Columna / Planeta, 2021), en què un grup de quatre amics es reuneixen cada setmana per revisar antics casos d'assassinats locals que van quedar sense resoldre fins que la mort d'un promotor immobiliari es converteix en la seva primera investigació real. "Sempre he llegit novel·la negra, de Patricia Highsmith a Agatha Christie, Harlan Coben o Shari Lapena –explica Osman, que ja ha venut més de 330.000 exemplars del seu debut–. Imaginar l'assassinat perfecte per a la teua novel·la va molt bé: qui sap si algun dia et pot servir d'inspiració en la vida real..." ♦♦

01
MARIA BARBAL.
RUTH MARIGOT

02
ELIZABETH STROUT.
C. CALDERER

03
BERNARD MACLAVERTY.
LIBROS DEL ASTEROIDE

04
DELPHINE DE VIGAN.
PERE TORDERA

05
PEPA AGUAR.
AJUNTAMENT DE GANDIA

06
DAN MOONEY.
PERE TORDERA

07
RICHARD OSMAN.
GETTY